

**ANYKŠČIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
LIUDVIKOS IR STANISLOVO DIDŽIULIŲ VIEŠOJI BIBLIOTEKA**

Savivaldybės biudžetinė įstaiga, Vyskupo skv. 1, 29145 Anykščiai, tel. (8 381) 51 663, tel./faks. (8 381) 58 109,
el.p. anyksciuvb@gmail.com Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 190049980

Anykščių rajono savivaldybė,
Garbės piliečio vardo suteikimo komisijai

2019-05-30 Nr. SD-118

DĖL SIUNČIAMŲ DOKUMENTŲ

Anykščių rajono savivaldybės Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešoji biblioteka
siunčia Anykščių rajono garbės piliečio kandidato anketą (9 lapai) ir kandidato sutikimą (1 lapas).

Direktorius

Romas Kutka

**ANYKŠČIŲ RAJONO GARBĖS PILIEČIO
KANDIDATO ANKETA**

Data: 2019-05-30

Veikla, už kurią siūloma įvertinti (1-2 sakiniai)	Už nuopelnus Anykščių krašto kultūrai ir istorijai, savanoriškas iniciatyvas Anykščių krašto rašytinio kultūros paveldo išsaugojimo veikloje, už analogo šalyje neturinčių <i>Anykščių krašto tyrėjo parankinių knygų</i> rengimą ir leidybą, už mokslinę kraštotyros veiklą ir meilę gimtajam kraštui bei unikalias idėjas populiarinant Knygos „anatomiją“, Anykščių vardą ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų, siūlome Anykščių garbės piliečio vardą suteikti kraštiečiui mokslininkui-bibliografui, kraštotyrininkui, visuomenininkui, Anykščių Teresės Mikeliūnaitės kraštotyros draugijos nariui, knygų autoriui ir sudarytojui, 100-čio anykštėnui, Vilniaus universiteto Knygotyros ir dokumentotyros instituto dr. afiliuotajam profesoriui Osvaldui Janoniui.
Informacija apie kandidatą	
Vardas, pavardė	Dr. afil. profesorius Osvaldas Janonis
Trumpa siūlomo asmens biografija	Žymus kraštiečio O. Janonis gimė 1948 m. lapkričio 25 d. Netikiškių kaime (Anykščių r.). Mokėsi įvairiose Anykščių krašto mokyklose: 1955–1957 m. – Netikiškių pradinėje mokykloje, 1957–1959 m. – Vertimų pradinėje mokykloje, 1959–1961 m. – Andrioniškio septynmetėje mokykloje, 1961–1963 m. – Surdegio aštuonmetėje mokykloje. 1963–1966 m. mokėsi ir baigė Troškūnų vidurinę mokyklą. 1966–1970 m. O. Janonis studijavo Vilniaus universiteto Istorijos ir filologijos fakultete bibliotekininkystę ir bibliografiją, įgijo mokslinio bibliotekininko-bibliografo išsilavinimą. 1970–1971 m. O. Janonis dirbo Lietuvos respublikinės bibliotekos (Vilnius) Litanistikos-kraštotyros skyriuje bibliografu ir vyresniojo redaktoriumi. Ir studijų, ir darbo metais jaunas bibliografas pasižymėjo pareigingumu, kruopštumu, kritiniu mąstymu. 1971 m. O. Janonis buvo pakviestas dirbti vyresniojo dėstytoju Vilniaus universiteto Kauno vakariniame fakultete. Penkeri pedagoginio darbo metai atskleidė jo pedagoginius sugebėjimus, išryškino polinkį moksliniam darbui. 1971–1972 m. jis buvo Politinės ekonomijos katedros dėstytojas, 1972–1979 m. – naujai įkurtos Bibliotekininkystės ir bibliografijos katedros vyresnysis dėstytojas, 1979–1982 m. – šios katedros asistentas, 1982–1992 m. – docentas. 1992–1993

	m. buvo Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fakulteto Informatikos katedros docentas. O. Janonis 1979 m. apsigynė pedagogikos mokslų kandidato disertaciją „Metodologiniai bibliografinės produkcijos sisteminio tyrimo aspektai“. Gabus pedagogas 1992 m. iš Kauno vakarinio fakulteto Bibliotekininkystės ir bibliografijos katedros perėjo į Informatikos katedrą – užėmė docento pareigas. Nuo 1993 m. iki šiol O. Janonis dirba Vilniaus universitete. Prof. O. Janonis paskelbė daugiau kaip 100 mokslinių publikacijų bibliografijos mokslo metodologijos, bibliografijos teorijos, Lietuvos valstybinės ir lietuvių nacionalinės bibliografijos klausimais, apie 50 mokslo populiarinimo publikacijų, taip pat analitinių ir referatinių apžvalgų, sudarė ir redagavo ne vieną dešimtį bibliografinių rodyklių. Už nuopelnus mūsų šalies kultūrai ir už mokslinę veiklą žymus bibliografas apdovanotas Vaclovo Biržiškos premija. 1996 m. O. Janonis tapo pirmuoju šios premijos laureatu. 2012 m. už atsidavimą kraštotyros veiklai, pasiaukojantį darbą, siekiant išsaugoti gimtojo Anykščių krašto istoriją, jam paskirta Anykščių Teresės Mikeliūnaitės kultūros premija.
Darbų ir nuopelnų Anykščių rajonui aprašymas	Prof. O. Janonio mokslinė kraštotyros veikla Žymus mokslininkas visą savo laiką skiria gimtojo Anykščių krašto istorijos tyrinėjimams. 2012 m. – 2014 m. prof. O. Janonis parengė spaudai didžiulį, trijų dalių leidinį „Anykščių krašto tyrėjo parankinė knyga“. Leidinio paskirtis – palengvinti archyvinių dokumentų ir faktografinės medžiagos paiešką Anykščių rajono kraštotyrininkams ir kitiems Anykščių krašto praeities tyrėjams. Tai analogo šalyje neturintys leidiniai. Tokio pobūdžio parankinių knygų rengimo metodikos nėra, ją sukūrė pats knygų sudarytojas. Prof. O. Janonis yra bibliografijos metodologijos mokslo autorius. Pirmojoje knygoje – Anykščių kraštas Rusijos imperijos sudėtyje (1795–1914 m.) ir Pirmojo pasaulinio karo metais (1914–1918 m.). Antroje knygoje pateikiama vardų rodyklė, į kurią pateko asmenvardžiai, vietovardžiai ir kolektyvai, paminėti pirmosios knygos pirmosios dalies archyvinių dokumentų

bibliografiniuose aprašuose ir anotacijose bei antrosios dalies sąrašuose ir lentelėse. Į pirmosios knygos dalykinį sąrašą pirmiausia buvo įrašyti dokumentai, kurių antraštėse minimos Anykščių krašto vietovės (valsčiai, miesteliai, kaimai, viensėdžiai ir t. t.), kolektyvai (draugijos, įstaigos, organizacijos ir pan.) ar veikėjai. Leidinio rengėjas peržiūrėjo Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių ir Vilniaus universiteto bibliotekų retų knygų ir rankraščių skyrių kortelių ir elektroninius katalogus. Pirmoje parankinės knygos dalyje pateikta gausybė įvairios faktografinės medžiagos: statistinių duomenų, žinių apie draugijas, kunigus, parapijiečių skaičių, vienuolynus, mokesčius, mokyklas ir mokytojus, valsčių viršaičius ir raštininkus, miestiečių valdybų seniūnus, pašto ir telegrafo skyrius bei jų viršininkus, medicinos darbuotojus ir pan. Čia skaitytojai randa faktografinių duomenų žemėvaldos ir žemėtvarkos klausimais: dvarininkų, miestiečių, valstiečių ir kitų žemės savininkų pavardes, jų turėtos žemės dydį ir t.t.

Trečioji knyga, skirta tarpukariui ir okupacijų metams. Leidinyje pirmą kartą pristatomas ir paties prof. O. Janonio sutvarkytas Anykščių Aleksandro Neviškio cerkvės archyvas. Knygos rengėjas pasistengė, kad bibliografinė ir faktografinė medžiaga parankinėse knygose būtų pateikta aiškiai, patraukliai ir svarbiausia, patogia.

Anykščių
krašto
tyrėjo
parankinė
knyga
Kn. 1

Anykščių
krašto
tyrėjo
parankinė
knyga
Kn. 2

Anykščių
krašto
tyrėjo
parankinė
knyga
Kn. 3

Kiekvienas kraštotyrininkas ar Anykščių krašto praeities tyrėjas šiomis parankinėmis knygomis gali naudotis įvairiais atvejais: parūpus peržiūrėti, kokie archyviniai dokumentai apie jo tiriamąją vietovę žinomi leidinio sudarytojui, prireikus nustatyti vietos mokytojo, dvasininko ar kokio kito asmens vardą ar gyvenimo datas ir t. t. Tyrėjams, ieškantiems archyvinių dokumentų ir faktinių duomenų, parankinės tyrėjo knygos padeda sutaupyti laiką, skatina aktyviau naudotis tokiomis paieškomis. Trijų tomų knyga reikšminga ne tik Anykščių krašto, bet ir visos Lietuvos istorijai, kultūrai.

Prof. O. Janonis parengė ir išleido net septynias knygas apie Surdegį – Anykščių rajono miestelį, garsų savo praeitimi. 2014 m. mokslininkas savo lėšomis išleido beveik 400 puslapių knygą „Surdegis ir jo apylinkės: atminimo knyga“. Ši knyga atvertė ne vieną visiškai pamirštą šios vietovės istorijos puslapį, vienaip ar kitaip paliesdama visas Surdegio miestelio gyvenimo puses ir rūpesčius. Svarbią vietą leidinyje užima miestelio ir apylinkių istorija (karai,

trėmimai, partizaninis judėjimas ir t. t.). Išskelti į dienos šviesą nežinomi Surdegio istorijos faktai: aprašytos veikusios draugijos, rateliai, įvairios organizacijos, grupės ir pan. Leidinyje minima daugiau kaip šeši tūkstančiai surdegiečių pavardžių.

Knygoje – Surdegio miestelio ir aplinkinių kaimų gyvenimo laikotarpis nuo seniausių iki šių laikų, atverčiami visiškai pamiršti ir nežinomi istorijos puslapiai, vienaip ar kitaip paliečiantys visas miestelio gyvenimo puses ir rūpesčius. Atminimo knyga apima aštuonis skyrius: 1) Gyventojai. Gyvenamosios vietovės. Valdymas. Savivalda; 2) Istorija. Archeologija; 3) Ūkis. Pramonė; 4) Prekyba. Transportas. Ryšiai; 5) Sveikatos apsauga. Sportas; 6) Kultūra. Švietimas. Menas; 7) Religija; 8) Personalijos. Turinys rodo leidinio universalumą. Svarbią vietą leidinyje užima miestelio ir 50 aplinkinių kaimų istorija. Ypatingas dėmesys kreiptas į kaimui visada buvusius kertinius dalykus – bažnyčią ir mokyklą, apžvelgti kaime praktikuoti tikėjimai. Knygoje pateikti straipsniai ne tik apie kunigus, vikarus, vargonininkus, bet ir žymiausius dvasininkus, kurie yra lankęsi cerkvėse ir bažnyčioje. Nepamirštos koplyčios, varpų istorija, religinės šventės. Religijos skyrius – vienas iš detaliausių ir plačiausių leidinyje. Nemažai dėmesio knygoje teko švietimui: mokykloms, pedagogams, žymiausiems mokiniams. Besidomintys kultūros ir meno klausimais knygoje ras informaciją apie skaityklas, bibliotekas, klubus, kultūros namus, meno saviveiklą, kiną ir kitokią kaime vykusią veiklą.

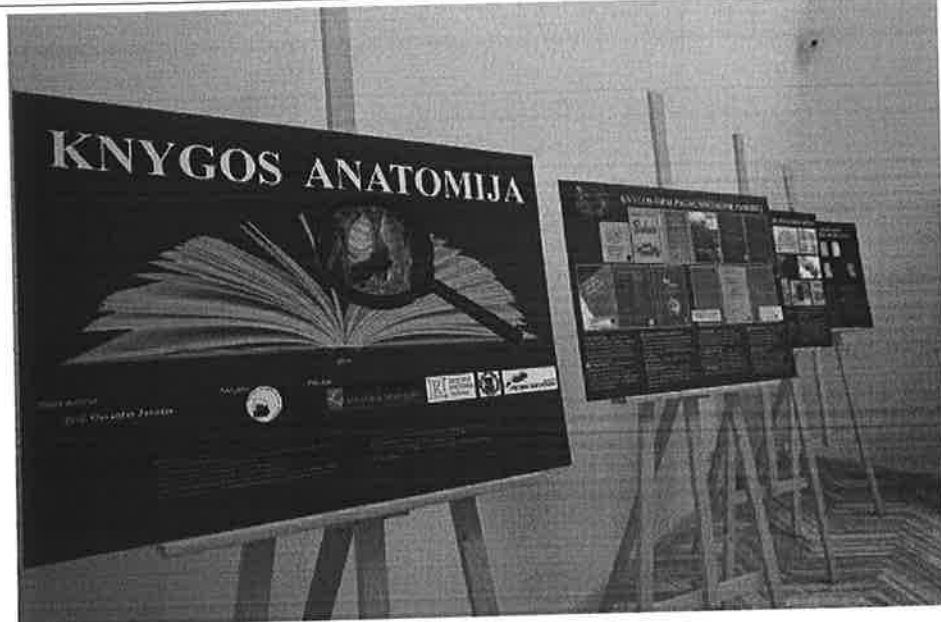
Mokslininkas-kraštotyrininkas sukūrė savotišką paminklą nykstančiam Surdegiui. Pats autorius apie savo kilnų darbą štai ką sako: „Norėjau, kad knyga užgriebtų kiekvieno surdegiečio protą ir širdį, sukeltų tikrą pasididžiavimo savo miesteliu ir jo apylinkėmis jausmą, būtų viena iš priemonių savo gimtojo krašto meilei jų vaikuose ugdyti ir palaikyti. Leidinys turi padėti girdėti miestelį ir jo apylinkes kalbant, justti surdegiečius džiaugiantis ir liūdint. Grežiojimasis į gimtojo krašto praeitį visada pakutena žmogaus širdį ir ramina sielą. Esu tvirtai įsitikinęs, kad tokios knygos – tai galinga kraštiečių jungė“.

Tyrėjo, atsidavusio gimtajam kraštui, dėka, jaunoji karta galės sužinoti savo gimtojo krašto istoriją, pajusti to krašto praeities dvasią. Nors prof. O. Janonis sako, kad ši knyga yra tik praskleista Surdegio praeities uždanga, o *miestelio ir jo apylinkių istorija tebelieka plačiu dirvonu plėsti*, galime patikinti,

6

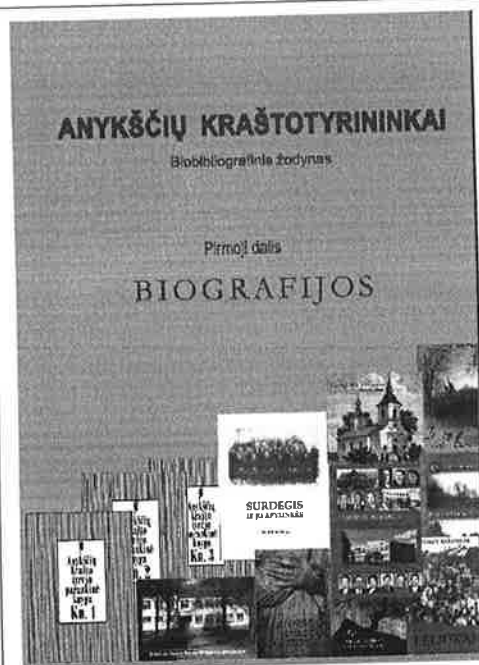
kad jau atliktas milžiniškas darbas. O. Janonio parengta monografija „Surdegis ir jo apylinkės: atminimo knyga“ – tai svarbus rašytinis paminklas jau septintąjį šimtmetį skaičiuojančiam, dabar gerokai sunykusiam Surdegio miesteliui ir šiame krašte gyvenusiems žmonėms.

Beveik dvejus metus gilindamasis į Anykščių krašto praeitį, mokslininkas atkreipė dėmesį į Anykščių Šv. Aleksandro Neviškio cerkvės archyvą ir senąsias stačiatikių knygas. O. Janonis neatlygintinai ir savanoriškai susistemino cerkvės archyvinius dokumentus, sudarė jų apyrašus. Taip pat prof. O. Janonis ištyrinėjo ir Anykščių Šv. Aleksandro Neviškio cerkvėje saugomas senąsias liturgines knygas. Kraštotyrininkui rūpėjo ne tik jas iširti, įvertinti, aprašyti, bet ir surengti šių unikalių senų ir retų spaudinių parodą – parodyti knygas anykštėnams ir kitų miestų gyventojams. Prof. O. Janonio iniciatyva ir rūpesčiu Anykščių L. ir S. Didžiulių viešojoje bibliotekoje organizuota paroda „Senosios stačiatikių Šv. Mišių knygos“ sutraukė lankytojus ne tik iš visos Lietuvos, bet ir iš kaimyninių šalių. Paroda buvo gausiai lankoma ir veikė visus metus. Parodoje buvo eksponuojamos XIX–XX a. pradžioje Sankt Peterburge, Maskvoje ir Kijeve išleistos stačiatikių apeigų knygos. Seniausia parodoje buvo 1802 m. Kijevo Pečersko Lavros spaustuvėje išspausdinta knyga. Dauguma kitų knygų, kurios buvo eksponuotos parodoje, išleistos XIX a. 2-ojoje pusėje, trylika – 1900–1906 m. Tyrėjas padarė išvadą, kad 47 knygos, rastos Anykščių Šv. Aleksandro Neviškio cerkvėje, yra didžiulis spausdinto žodžio istorijos lobis, spausdinto kultūros paveldo dalis. Knygos vertingos ne tik dėl jų meninio lygio, bet ir dėl nedidelio išlikusio egzempliorių skaičiaus.

Jau antrus metus po Lietuvos bibliotekas keliauja profesoriaus O. Janonio sumanyta ir kartu su anykštėnais bibliotekininkais sukurta edukacinė plakatų paroda „Knygos anatomija“. Analogo šalyje neturinčios parodos siekis – parodyti knygų skaitytojams mažiau žinomas arba visai nežinomas knygos puses ir detales. Idėjos autoriaus dėka, bibliotekininkai rado ne tik knygos smegenis, stuburą ir širdį, bet ir ląsteles, kraujo kūnelius, chromosomas, plaučius ir net DNR bei įvairias bakterijas, naikinančias knygos gyvastį. Devyniolikoje plakatų pateikta 340 knygos organų ir kitų sudedamųjų dalių apibrėžčių, dar daugiau – jų iliustracijų. Ši edukacinė paroda savaime, nejaučiamai verčia skaitytoją rūpestingiau elgtis su knyga.

2016, 2018 m. kartu su bendraautoriais profesorius išleido dvitomį leidinį „**Anykščių kraštotyrininkai. Biobibliografinis žodynas**“. Tai analogo Lietuvoje neturintis leidinys, pristatantis anykštėnų kraštotyrininkų gyvenimus ir veiklą.

Kita teikėjo
manymu svarbi
informacija

Anykščių rajono savivaldybės Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešosios bibliotekos bei Anykščių vaikų ir jaunimo užimtumo centro globėjas, kraštiečių mokslininkas-bibliografas, kraštotyrininkas, Anykščių Teresės Mikeliūnaitės kraštotyros draugijos narys, knygų autorius ir sudarytojas, Vilniaus universiteto Knygotyros ir dokumentotyros instituto dr. afiliuotasis

	profesorius O. Janonis neabejotinai myli savo kraštą. Jau beveik keturis dešimtmečius jis savanoriškai tyrinėja Anykščių krašto praeitį, renka archyvinius dokumentus, kuriuos susistemina ir sudeda į knygas, kad visa tai būtų išsaugota ateities kartoms ir būtų prieinama plačiam skaitytojų ratui. Esame įsitikinę, kad kraštiečiai profesorius O. Janonis yra vertas Anykščių garbės piliečio vardo.
Kandidato kontaktinė informacija (adresas, tel., el. paštas)	Adresas: Rasytės g. 42-30, 48114 Kaunas Tel. (8 37) 260416 El. paštas: vbibliografas@gmail.com
Kandidato sutikimas, kad jis sutinka būti siūlomas šiam įvertinimui (Pasirašoma: SUTINKU vardas, pavardė, parašas arba pridedamas sutikimas)	Sutikimas pridedamas, 1 lapas.
Informacija apie teikėją	
Pavadinimas	Anykščių rajono savivaldybės Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešoji biblioteka
Kontaktinis asmuo (vardas, pavardė)	Romas Kutka
Adresas	Vyskupo skveras 1, 29145 Anykščiai
Telefono numeris ir el. p. adresas	+370 6149 5014, direktorius.avb@gmail.com

Osvaldas Janonis
a.k. 34811250014
Rasytės 42-30, 48114 Kaunas

Anykščių rajono savivaldybei

SUTIKIMAS
2019-05-29
Anykščiai

Sutinku, kad duomenys apie mane būtų teikiami rekomendacijoje.

Osvaldas Janonis

(parašas)